

Szczepan Czarnecki, Agata Tatarenko

„Oddajmy przyszłość krajowi” – program wyborczy koalicji Czeskiej Partii Piratów i STAN

W dniu 18 maja 2021 r. koalicja złożona z Czeskiej Partii Piratów oraz ugrupowania Burmistrzowie i Niezależni oficjalnie rozpoczęła kampanię wyborczą przed wyborami parlamentarnymi, które w Republice Czeskiej zostały zaplanowane na październik 2021 r. Program koalicji zakłada szereg reform, których zadaniem jest przeciwdziałanie skutkom kryzysu gospodarczego po pandemii COVID-19, zwiększenie transparentności instytucji publicznych oraz wprowadzenie gruntownych zmian w polityce zagranicznej.

Koalicja Czeskiej Partii Piratów (cz. Česká Pirátská Strana, Piráti) oraz ugrupowania Burmistrzowie i Niezależni (cz. Starostové a nezávislí, STAN) została oficjalnie powołana 21 stycznia 2021 r., kiedy obie partie podpisały umowę koalicyjną, stawiając sobie za cel uzyskanie minimum 25% głosów w wyborach. Kampania wyborcza koalicji będzie przebiegać pod hasłem „Oddajmy przyszłość krajowi” (cz. Vraťme zemi budoucnost). Konferencja prasowa, w czasie której ogłoszono program, była prowadzona przez przewodniczącego czeskich Piratów Ivana Bartoša oraz przewodniczącego STAN Víta Rakušana. Wzięło w niej udział także 14 liderów partii regionalnych.

Prace nad programem koalicjantów trwały sześć miesięcy i zostały przygotowane przez 14 zespołów eksperckich. Program opiera się na następujących priorytetach: przeciwdziałanie skutkom kryzysu gospodarczego powstałego w efekcie pandemii COVID-19, modernizacja gospodarki i wspieranie biznesu oraz innowacji, reforma systemu podatkowego, reforma opieki zdrowotnej, zwiększenie środków na edukację, walka z korupcją, ochrona środowiska i zasobów wody pitnej.

Restart gospodarki oraz wyjście z kryzysu gospodarczego po pandemii COVID-19 mają zostać osiągnięte za pomocą konkretnych reform i działań. Wśród nich koalicjanci zapowiedzieli wprowadzenie sprawiedliwej polityki podatkowej, obniżenie stopy zadłużenia, rozwój badań i gospodarkę opartą na wiedzy oraz zniwelowanie nierówności społecznych. Priorytety we wskazanych obszarach stanowią m.in. poprawa jakości usług publicznych, stabilność budżetowa oraz niezbędny wzrost inwestycji w modernizację państwa (10% wydatków budżetu państwa na inwestycje długoterminowe). W polityce fiskalnej koalicja zapowiada przeprowadzenie złożonej reformy podatkowej. Jej podstawowe elementy to opodatkowanie globalnych gigantów cyfrowych (firm technologicznych), zniesienie części zwolnień podatkowych i zaostrzenie walki z nielegalną optymalizacją podatkową, np. cenami transferowymi. Zmiana systemu podatkowego ma być stymulantem do formowania się odpowiedniego otoczenia biznesowego dla przedsiębiorców, a także przyczynić się do niwelowania zadłużenia państwa.

W swoim programie koalicja deklaruje również możliwość przystąpienia Republiki Czeskiej do mechanizmu kursów walutowych – ERM w nadchodzącej czteroletniej kadencji parlamentu. Istotną rolę w programie partii Piratów i STAN odgrywają także cyfryzacja administracji publicznej, poprawa jakości usług oraz zwiększenie dostępności informacji publicznych. Zapowiedziane zostały także zmiany w kodeksie karnym, których efektem ma być usunięcie opóźnień i utrudnień w prowadzonych postępowaniach, a także działania na rzecz walki z korupcją, przynoszącą obecnie ponad 12-procentową stratę PKB państwa (700 mld CZK w 2019 r.), oraz zwiększenie transparentności procesu zamówień publicznych.

Zdrowie i edukacja. Wśród działań deklarowanych na kolejne 4 lata koalicjanci zobowiązują się do podwyższenia jakości kształcenia i wzrostu finansowania oświaty z budżetu państwa do 5% PKB. Finansowanie publiczne na badania i rozwój ma natomiast osiągnąć średni poziom państw OECD (2,5% PKB). W programie koalicji deklaruje się również usprawnienie funkcjonowania służby zdrowia, w tym m.in. wzrost zatrudnienia pracowników medycznych, zwiększenie dostępności wizyt u specjalistów, utworzenie motywacyjnych warunków na rzecz

powrotu młodych lekarzy do Czech, wsparcie programów profilaktycznych i utworzenie mobilnej opieki paliatywnej. Priorytetem w sektorze zdrowia ma być rozwój psychiatrii i podniesienie jakości opieki psychiatrycznej, a także wprowadzenie rozwiązań prawnych dotyczących zawodu psychoterapeuty, mających skutkować zwiększeniem społecznego dostępu do psychoterapii.

Energia. Jako priorytety polityki energetycznej wskazano m.in. wykorzystanie bardziej ekologicznych, zrównoważonych źródeł energetycznych, wprowadzenie rozwiązań prawnych na rzecz zdecentralizowanej produkcji energii, wsparcie małych producentów energii, rozwiązania prawne na rzecz wykorzystania wodoru do produkcji energii, inwestycje w renowację budynków, przejście na czystsze środki transportu czy podjęcie działań na rzecz odejścia od węgla do 2033 r. W programie wyrażono potrzebę analizy dalszego rozwoju energii jądrowej zarówno w zakresie bezpieczeństwa, jak i korzyści ekonomicznych. Należy podkreślić, że w dokumencie wykluczono możliwość udziału Rosji oraz Chin w dalszym rozwoju energetyki jądrowej w Republice Czeskiej. Koalicja deklaruje również wsparcie badań nad rozwojem nowych technologii w produkcji energii, m.in. w zakresie potencjału małych reaktorów modułowych, oraz podjęcie działań w celu osiągnięcia jak największej efektywności klimatycznej.

Bezpieczeństwo. Koalicjanci zapowiedzieli wzrost wydatków na obronność do 2% PKB w okresie czteroletnim oraz wsparcie dla pogłębienia europejskiej współpracy w obszarze obronności. Ważną rolę w programie odgrywają działania na rzecz optymalizacji cyberbezpieczeństwa i walki z dezinformacją. Zadeklarowano m.in. przygotowanie przepisów poszerzających możliwości egzekwowania prawa dotyczącego treści zamieszczanych w Internecie oraz powstanie grantowego systemu wsparcia niezależnych, kompetentnych i przejrzystych organizacji zajmujących się weryfikacją informacji w przestrzeni internetowej.

Przeciwdziałanie nierównościom. Ważnym punktem przedstawionego programu jest likwidacja nierówności społecznych. Ugrupowania koalicyjne zapowiedziały przygotowanie nowej strategii rozwoju obszarów wiejskich, wzmocnienie niezależności finansowej samorządów, rozwój infrastruktury transportowej i drogowej, poprawę dostępności mieszkań oraz rozwój polityki społecznej. W dokumencie zadeklarowano kompleksowe wsparcie dla rodzin oraz równość małżeńską poprzez legalizację małżeństw jedнопłciowych. Planowane są także zmiany w systemie emerytalnym, obejmujące waloryzację emerytur czy dostosowanie systemu emerytalnego dla osób sprawujących opiekę nad bliskimi. Jedną z kluczowych części programu koalicji Piratów i STAN, jest także reforma egzekucji komorniczych oraz włączenie grup marginalizowanych w rynek pracy.

Polityka zagraniczna. W przedstawionym programie koalicja opowiada się za proeuropejską orientacją Republiki Czeskiej. W dokumencie wskazano na potrzebę aktywniejszej działalności państwa w Unii Europejskiej, NATO i ONZ. Koalicja popiera rozwijanie współpracy z Bałkanami Zachodnimi oraz członkami Partnerstwa Wschodniego. Zaakcentowano również poparcie dla starań tych państw o członkostwo w UE oraz wspieranie przez UE reform demokratycznych i wymiany handlowej z państwami tego obszaru. Partia Piratów i STAN postulują ponadto pogłębianie stosunków dyplomatycznych i relacji handlowych z Tajwanem. W przypadku zwycięstwa koalicji można spodziewać się ochłodzenia relacji czesko-rosyjskich oraz czesko-chińskich.

Konferencja prasowa, w czasie której ogłoszono program, stała się także okazją do krytyki polityki zagranicznej realizowanej przez aktualną władzę. Wskazano na niezgodę w tym obszarze między prezydentem, premierem i ministrem spraw zagranicznych, która – zdaniem koalicji – powoduje nieczytelność działań w polityce zagranicznej dla partnerów Republiki Czeskiej. W tym kontekście warto przypomnieć, że prezydent Miloš Zeman i premier Andrej Babiš (ANO) reprezentowali odmienne stanowiska np. w kwestii wybuchów w składzie amunicji w miejscowości Vrbětice.

W programie partii Piratów oraz STAN w zakresie polityki zagranicznej duże, jeśli nie decydujące znaczenie w wyborze potencjalnych partnerów mają kwestie związane z ochroną klimatu (która w dokumencie występuje także pod nazwą „odpowiedzialność klimatyczna”), ochroną praw człowieka i wspieraniem demokracji. Wskazują na to następujące projekty działań: uchwalenie czeskiej wersji ustawy o sankcjach, która karze za najpoważniejsze naruszenia praw człowieka; odmowa dostarczania reżimom autorytarnym broni lub technologii, które mogą być nadużywane do łamania praw człowieka; wspieranie działań UE w zakresie koordynacji z sojusznikami (państwa G7), tak aby UE, a zatem także Republika Czeska, nie była azylem dla zagranicznych oligarchów oraz nacisk na umowy handlowe UE, tak by wspierały zrównoważony rozwój i uczciwe warunki pracy.

Wnioski. Plany przedstawione w programie politycznym Czeskiej Partii Piratów i STAN są bardzo ambitne oraz wymagają olbrzymich środków finansowych. Dodatkowo niektóre z obietnic, jak np. zakładany w dokumencie wzrost gospodarczy, zależą nie tylko od polityki rządu, ale także od sytuacji międzynarodowej. Jednocześnie program zapowiada przebudowę stanowiska Republiki Czeskiej w zakresie polityki zagranicznej, co również może wpłynąć na sytuację gospodarczą.

Sondaże z kwietnia 2021 r. wskazują, że koalicja partii Piratów i STAN może liczyć na zdobycie w wyborach parlamentarnych 27,5% głosów, co plasuje ją na pierwszej pozycji – przed obecnie rządzącym ugrupowaniem ANO Andreja Babiša (21%) oraz koalicją SPOLU, złożoną z konserwatywnych partii ODS, TOP09, KDU-CSL (17%). Oznacza to, że Czeska Partia Piratów i STAN są jednym z pretendentów do możliwego utworzenia rządu po wyborach. W przypadku braku zdolności do samodzielnego sprawowania władzy najprawdopodobniej zostaną podjęte negocjacje z koalicją SPOLU. Warto jednak wskazać na istotne różnice pomiędzy tymi dwiema koalicjami, np. w kwestii przyjęcia euro lub przystąpienia do mechanizmu kursów walutowych – ERM II.